

82. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2024

Apakšsekcija „Telpiskā attīstība un plānošana”

Telpiskā plānošana – kāda tā ir, kādai tai būt, tendences un vēlamās izmaiņas

TELPISKĀ PLĀNOŠANA UN URBĀNĀ IZPLEŠANĀS PIERĪGĀ – ESOŠĀ SITUĀCIJA UN NĀKOTNES PERSPEKTĪVAS

Ilona ŠAVRAKA, Gunta LUKSTIŅA, Rūdolfs CIMDIŅŠ, Gundars ZADOVSKIS

15.03.2024., Rīga

Pierīgas urbanizācija

Nostādņu par urbāno
izplešanos un uzsvaru
maiņa

Pētījuma novadi,
teritorijas/ciemi

Rezultāti

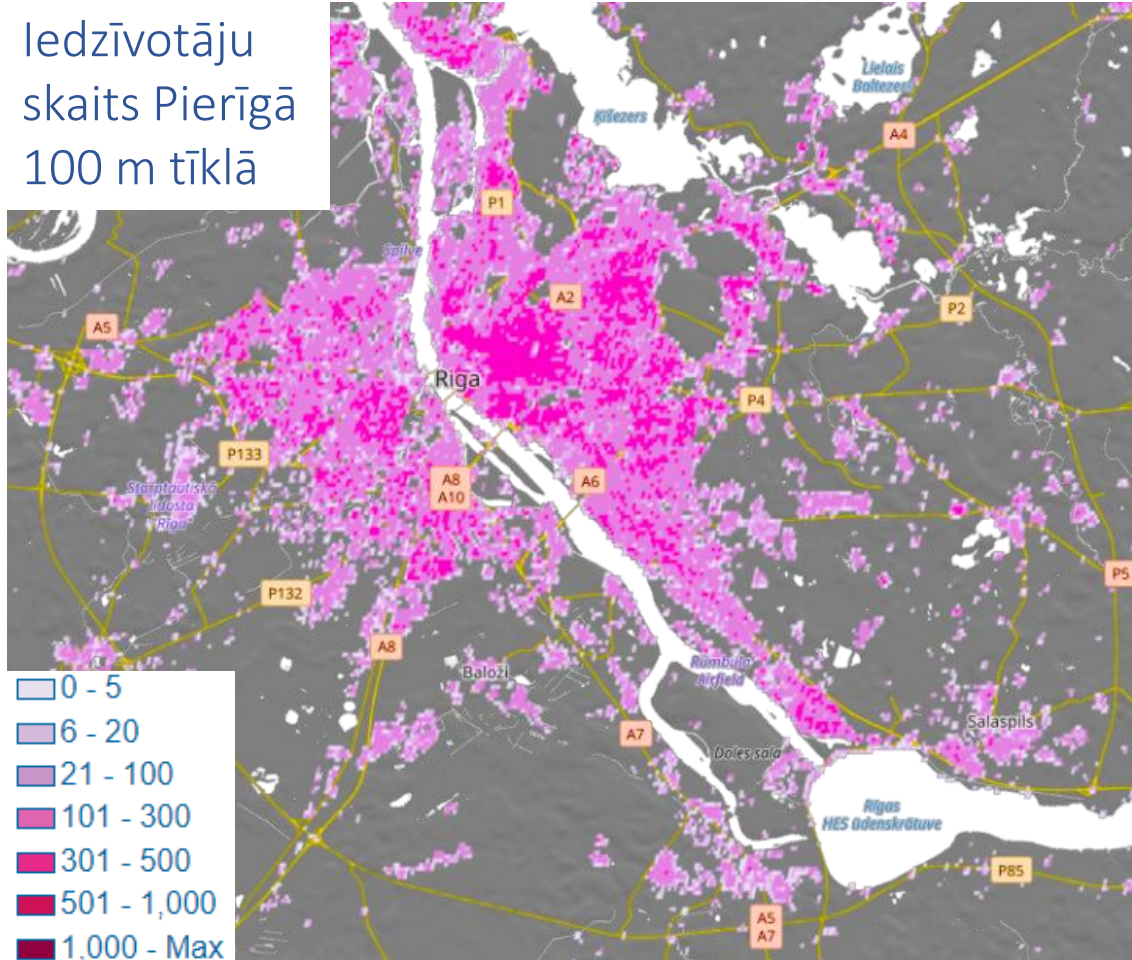
Galvenie priekšlikumi un
secinājumi

TENDENCES RĪGĀ UN PIERĪGĀ

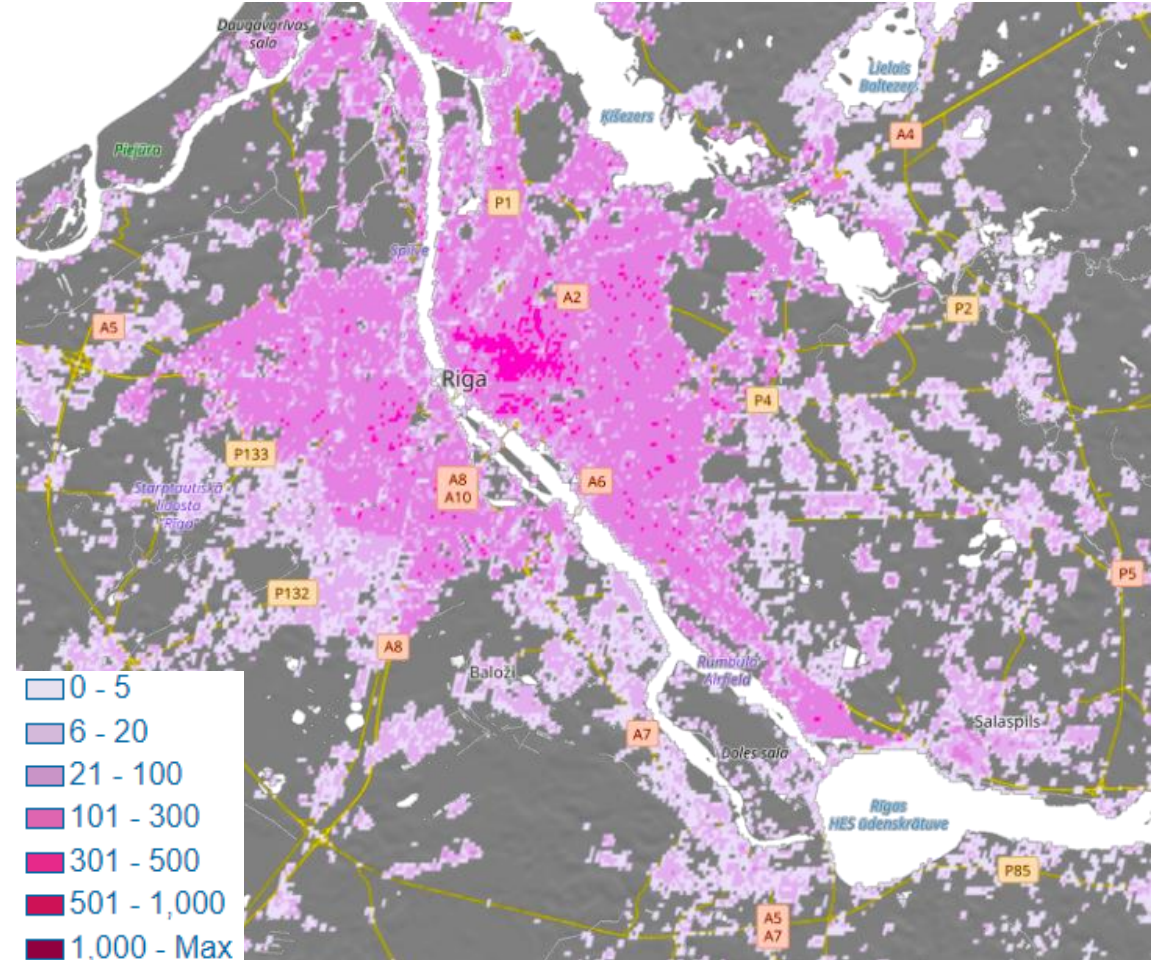
Pierīgā pieaug apbūves zemes un iedzīvotāju skaits, gan Rīgā, gan Pierīgā samazinās apbūvēto teritoriju blīvums

iedzīvotāju skaits Pierīgā
100 m tīklā

(Global Human Settlement Layer S.a.)

1995. gads

2020. gads

SKATĪJUMA UZ URBĀNO IZPLEŠANOS MAIŅA PASAULĒ

«Pilsētu perifērijās ... jauna realitāte» ... «mēs dzīvojām piepilsētu pasaulē» (Keil, Wu red. 2022)

Urbānās izplešanās kontroles politika:

- izplešanās apturēšana
- pilsētu atjaunošanas veicināšana

Regulēšana:

- stingras robežas
- blīvuma kontrole
- attīstības secīgums
- izmaiņas tiesību aktos

Ekonomiska iejaukšanās

Institucionālas izmaiņas, pārvaldība
interesešu pārstāvniecība

(Nuissl, Couch 2007)

Sakārtošanas nepieciešamība

Reģionālais līmenis

Starppašvaldību līmenis

Vietējais - apkaimes līmenis

(Vall-Casas et. al. 2016)

Ilgtspējīga pilsētvide, pilnvērtīgas kopienas

Dzīvojamās vides
kvalitātes

(Tsenkova, 2006, Talen 2011,
Rice 2010, Dinić & Mitković,
2016, Mantey, 2022,)

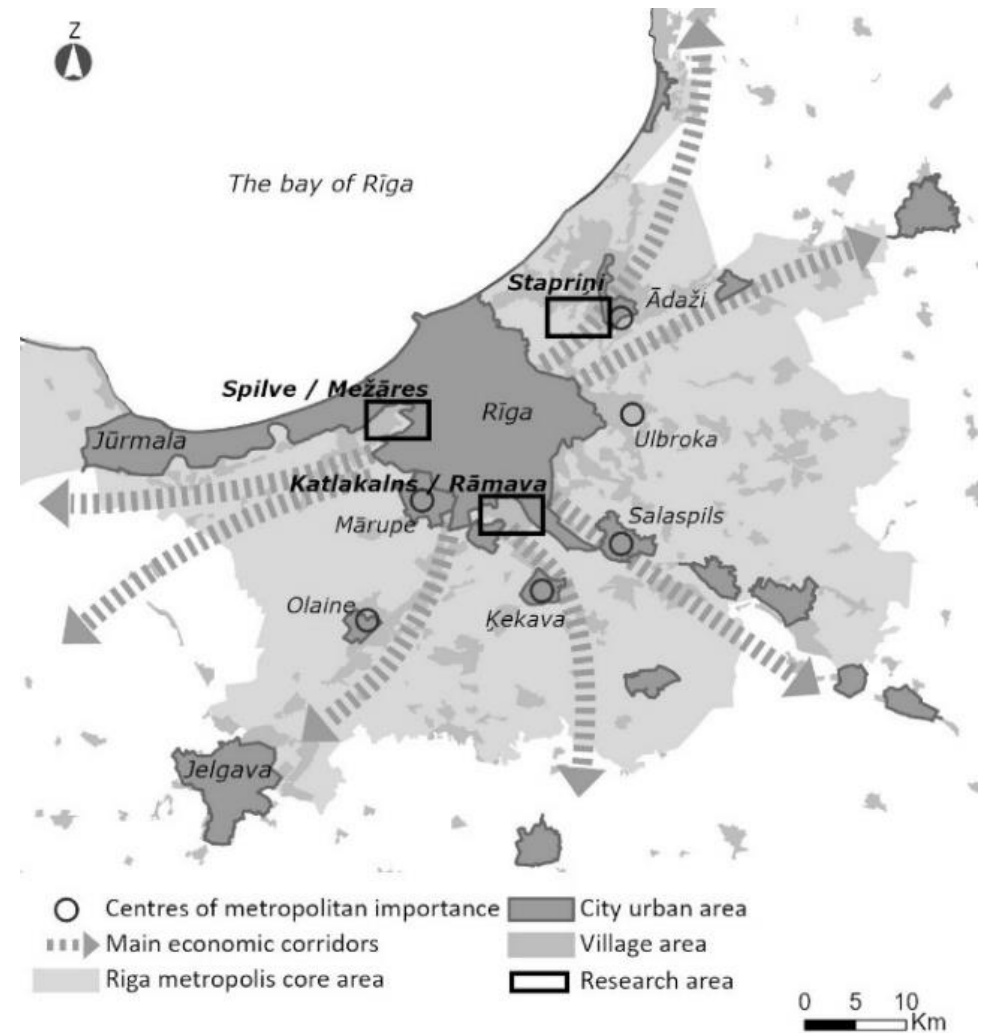
Iedzīvotāju apmierinātība
ar apkaimi

(Mantey 2021, Mouratidis 2021)

PĒTĪJUMA TERITORIJAS UN DARBA MĒRĶIS

noskaidrot
pašvaldību un iedzīvotāju
viedokli par
telpiskām un sociālām pārmaiņām
trijos novados:
Ādažu, Mārupes un Ķekavas
un to ciemos:
Spilvē/Mežārēs, Katlakalnā/Rāmavā, Stapriņos

vietu izpēte
plānošanas dokumentu analīze
intervijas ar plānotājiem
iedzīvotāju aptaujas

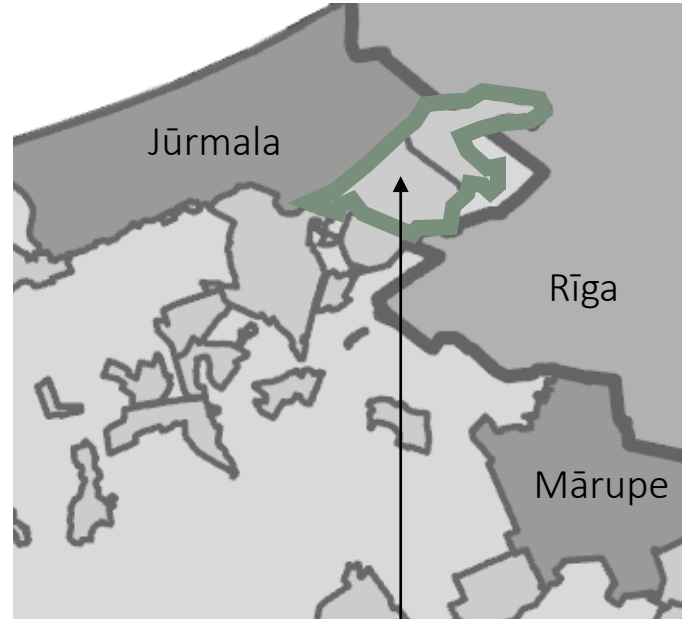

PĒTĪJUMA TERITORIJAS

Katlakans/Rāmava

Stratēģijā - urbānā telpa
Atrodas starp A1 un Daugavu
Divi vēsturiskie centri
Teritorija bez plašām dabas
teritorijām

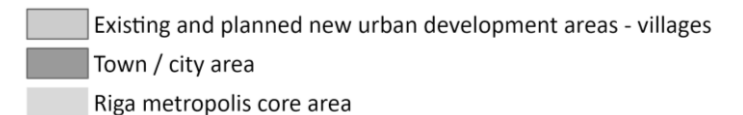
Spilve/Mežāres

Stratēģijā - urbānā telpa
Vārtu kopienas
Ciemu teritorijas ieskauj un sadala
meža nogabali
Daļa ciema atrodas polderu
teritorijā

Stapriņi

Stratēģijā - mazais ciems
Ciemu no Ādažu pilsētas
norobežo Via Baltica

STRATĒGISKIE UZSTĀDĪJUMI PAR URBĀNO IZPLEŠANOS PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS

LIAS 2030

- jānovērš pilsētu izplešanās, kompakta pilsētas modelis
- RPR jāizstrādā RMA integrēto plānojumu (nav izstrādāts)

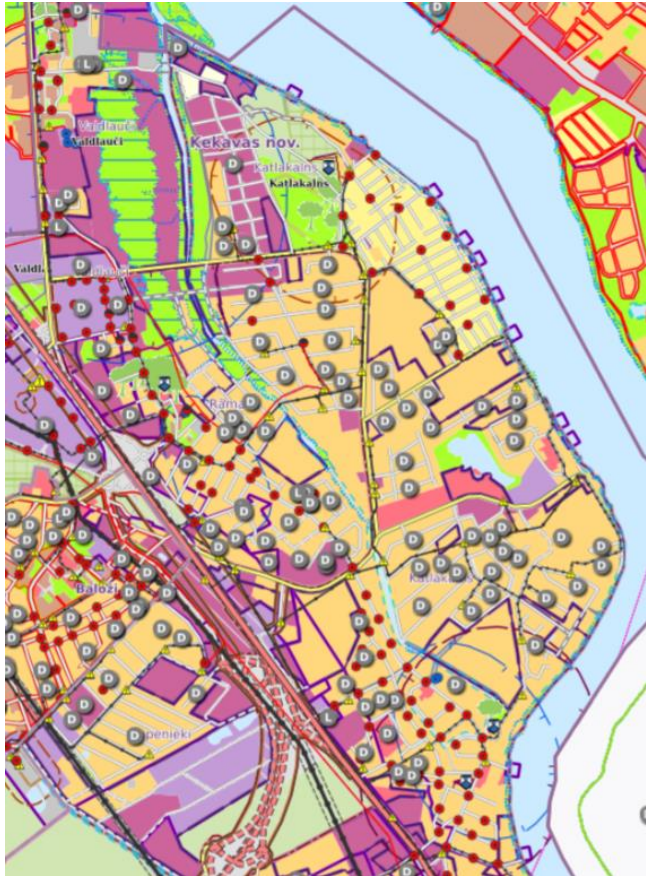
Atjaunotais RPR IAS

- vietējā līmenī jāizmanto plānošanas paņēmieni un pasākumi, kas ierobežo urbāno izplešanos
- nepiedāvā risinājumus

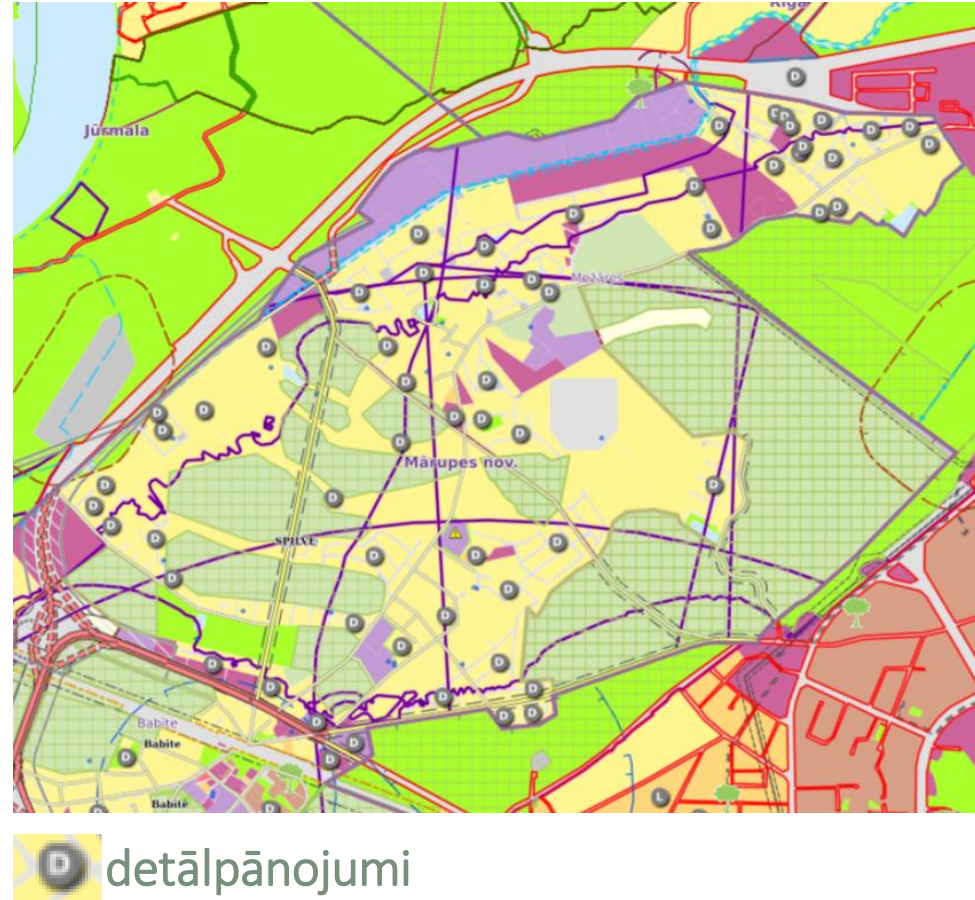
Atjaunotie izpētes novadu IAS pēc 2021. ATR

- prognozē iedzīvotāju skaita pieaugumu (īpaši Ādaži, Mārupe)
- apkaimju pieeja
- prasība izvairīties no nepārtrauktas apbūves zonu veidošanās
- iesaka iedzīvotāju skaita pieaugumu koncentrēt pilsētā un ciemos
- neapbūvēt mežus (Ādaži)

TERITORIJAS PLĀNOJUMU ĪSTENOŠANA – DETĀLPLĀNOJUMU IZSTRĀDES INTENSITĀTE

Katlakans/Rāmava
Ķekavas novada TP,
2023. gads

Spilve/Mežāres
Babītes novada TP, 2020. gad
(jaunais TP izstrādē)

Stapriņi
Ādažu novada TP, 2018. gads
(jaunais TP izstrādē)

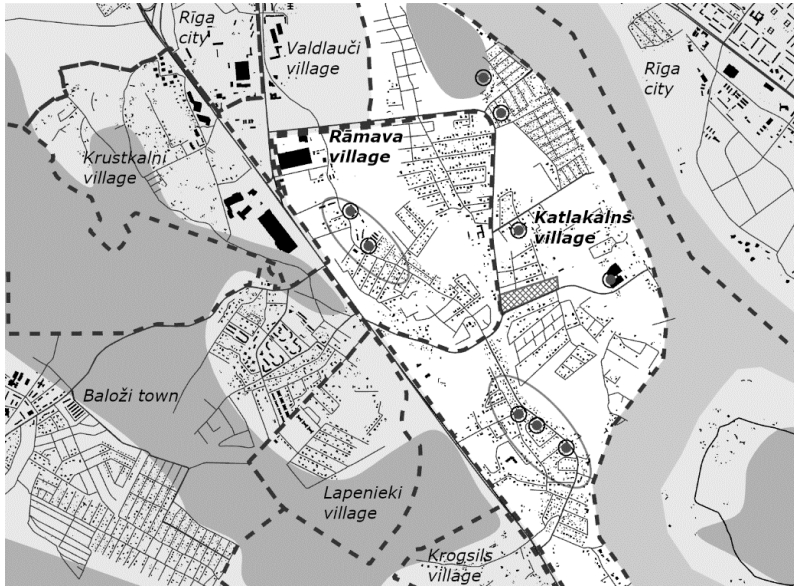
DZĪVOJAMĀS VIDES KVALITĀTES - PĒTĪJUMA KRITĒRIJI

- Pieejamība** pakalpojumu, sabiedriskā transporta, zaļās ārtelpas; vide, kurā dominē gājēju un velobraucēju intereses, kas veicina drošu pārvietošanos
- Savienojamība** ielu telpiskais blīvums un krustojumu skaits pret strupceļu skaitu, savienots aktivitāšu un pakalpojumu tīkls
- Blīvums** nodrošina dinamismu, sociālo mijiedarbību, kritisko iedzīvotāju skaitu pakalpojumu sniegšanai
- Dažādība** sociālā daudzveidība, dažāds dzīvojamais fonds, zemes lietojuma un funkciju daudzveidība, publiskās ārtelpas; attālumi starp dažādām izmantošanām
- Mezglainība** dažādu aktivitāšu koncentrācija; mezgls (centrs) kā galamērķis

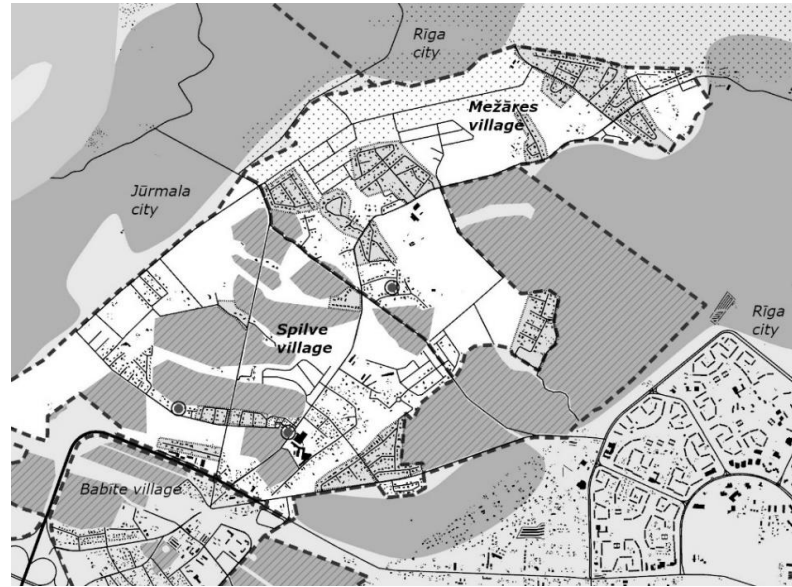
Iedzīvotāju apmierinātība ar ciema dzīvojamo vidi
(vides īpašības un to uztvere)

DZĪVOJAMĀS VIDES KVALITĀTES

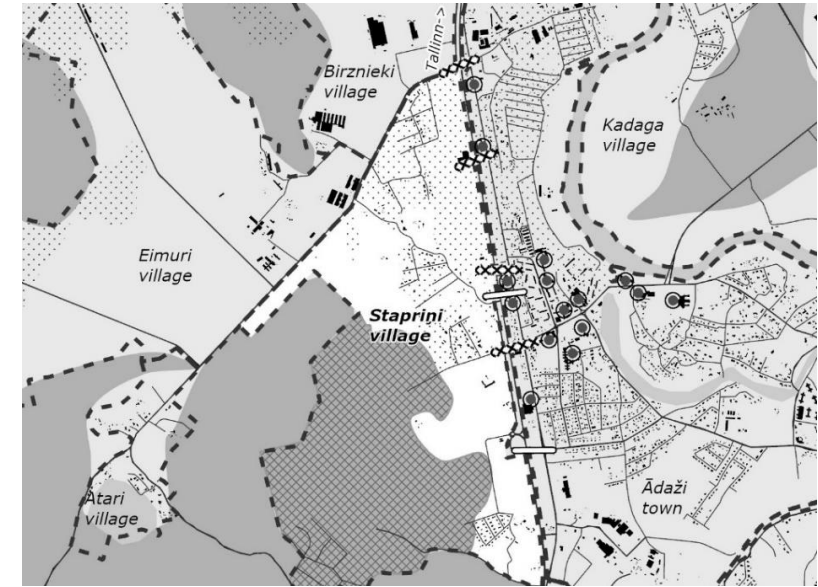

Katlakalns/Rāmava

pieejamība pakalpojumiem ir vāja vai ļoti vāja
fragmentāri privātie ceļi un ielas
diezgan vāja vai ļoti vāja sabiedriskā transporta pieejamība
slikta vai neesoša aktivitāšu savienojamība
zems vai ļoti zems apbūves blīvums - 1200 m² līdz pat 3500 m² (Stapriņi)
nav funkciju daudzveidības vai tā ir maza
trūkst mezgla vietu vai tās ir vāji izteiktas (vēsturiskie centri)

Spilve/Mežāres

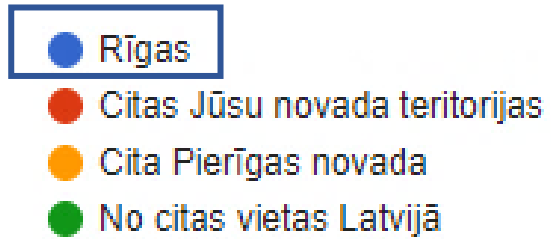

Stapriņi

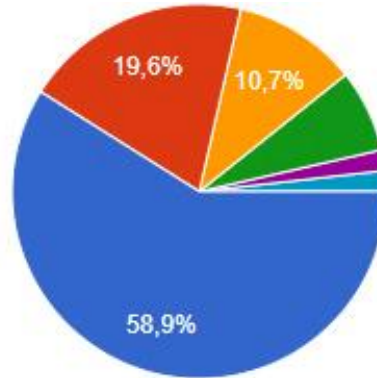
- Services
- Forests
- ▨ Forested area within Stapriņi village boundary
- Buildings
- Water objects
- ▨ Polder area
- ▨ City, town and village boundaries
- Roads and streets
- Official crossing
- xxx Unofficial crossing
- ▨ Gated communities
- ▨ To Riga City belonging forests
- ▨ The land purchased by the local municipality
- ▨ Rāmava and Katlakalns village's historical centres

IEDZĪVOTĀJU VĒRTĒJUMS

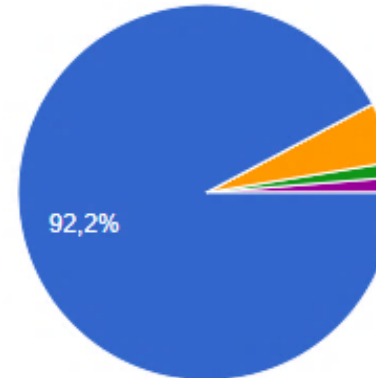
Pārcēlās no:

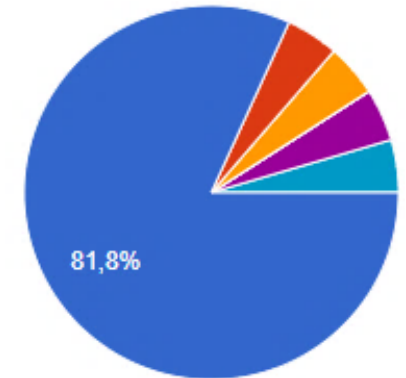
Katlakalns/Rāmava

Mežāres

Stapriņi

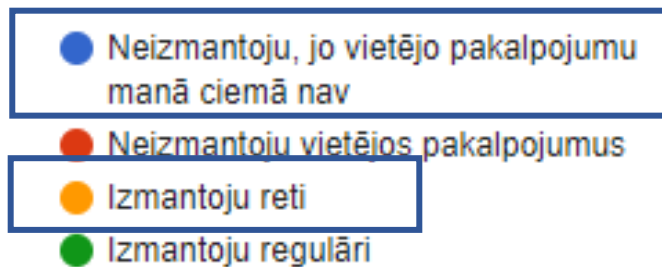

Kritēriji dzīvojamās vietas izvēlei

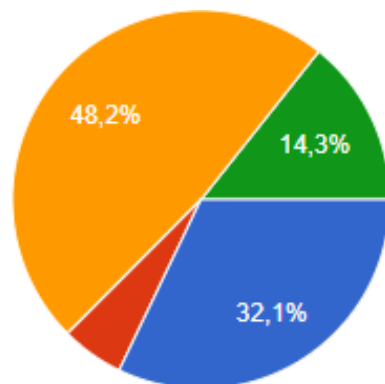
Rīgas tuvums	75%;	93%	59%
Dabas tuvums, klusums un miers, lauku sajūta	62%	68%	77%
Privātmāju rajons	53%	59%	58%
īpašuma pieņemamā cena	37%	48%	32%
pieejamais sabiedriskais transports	39%	45%	41%
pakalpojumu esamība	11%	10%	27%
tuvumā izglītības iestāde	21%	20%	45%
labiekārtota publiskā ārtelpa	16%;	17%	22%

JAUNO IEDZĪVOTĀJU VIEDOKLIS

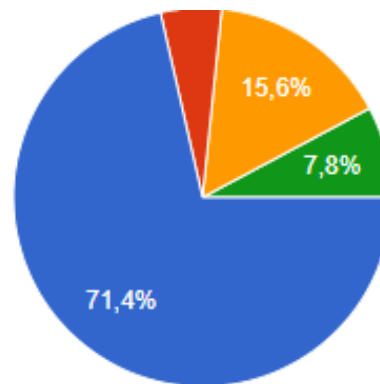
vietējos pakalpojumus izmanto:

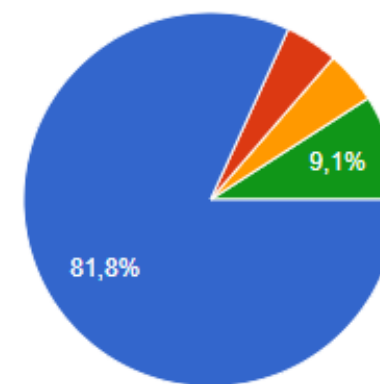
Katlakalns/Rāmava

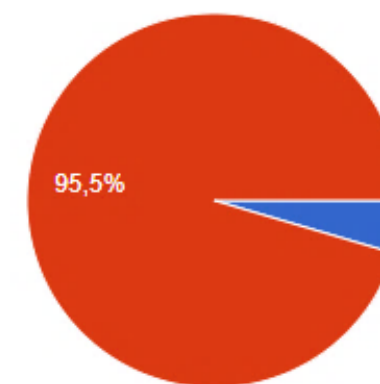
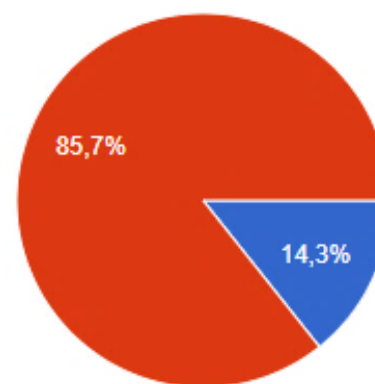
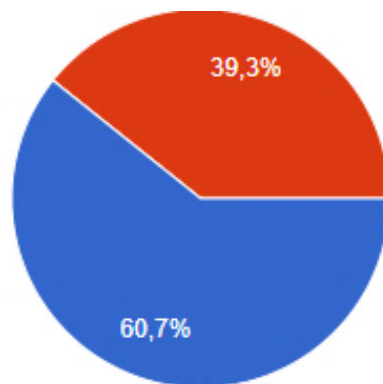
Mežāres

Stapriņi

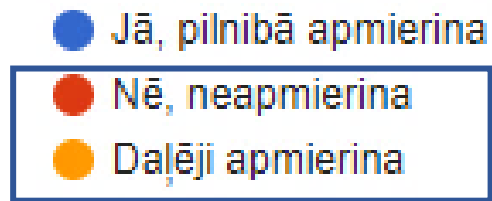

vai ir publiskā ārtelpa:

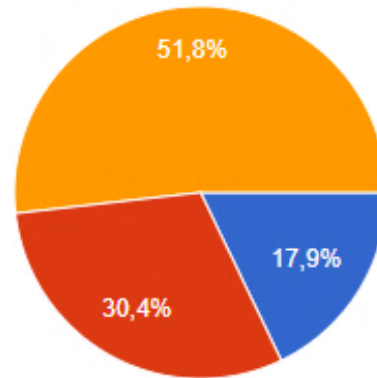

CIEMU ATTĪSTĪBAS NOVĒRTĒJUMS

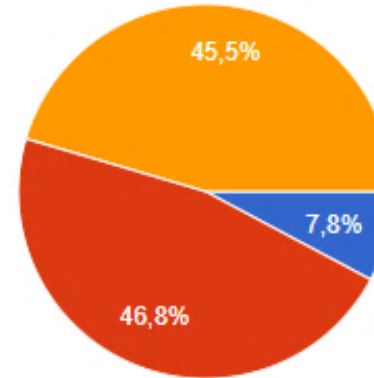
kā attīstās Jūsu ciems:

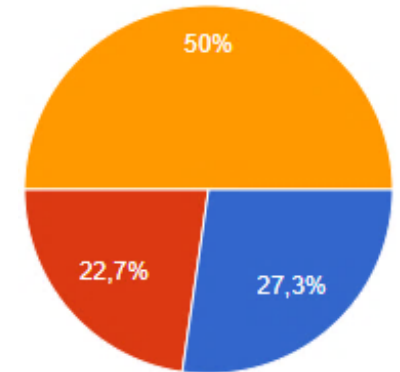
Katlakalns/Rāmava

Mežāres

Stapriņi

Neskatoties uz visiem trūkumiem,
82-92% iedzīvotāju
izvēlētos šo dzīves vietu atkārtoti

PLĀNOTĀJU VIEDOKLIS

Ko saka plānotāji, kas būtu nepieciešams:

- Nacionālā līmeņa urbānās attīstības politikas ar reģionālu perspektīvu
- Lielākas un skaidrākas normatīvās prasības publiskajai infrastruktūrai un tās veidošanai
- Zemju atgūšanas/apmaiņas efektīvi mehānismi
- Plānošanas procesa laika samazināšana un elastības palielināšana
- Korekcijas atbalsta un izlīdzināšanās fonda pieejā reģionā griezumā
- Reģiona teritorijas plānojums
- Striktāki nosacījumi apdzīvoto vietu plānošanai reģionālā līmenī
- Tematiskie plānojumi / lokālpānojumi ciema/apkaimju līmenī

GALVENIE SECINĀJUMI

- Stratēģisko plānošanas dokumentu prasības netiek integrētas pašvaldību teritorijas plānojumos
- Detālpplānojums izrādījies neveiksmīgs instruments
- Jaunais apdzīvojums turpina veidoties neilgtspējīgs
- Ciemu robežas ir paplašinātas, sapludinātas mehāniski, ciemi netiek plānoti kā kompaktas, pilnvērtīgas apdzīvotas vietas – ciemi vai pilsētas
- Dzīvojamās vides piecu kvalitāšu - sasniedzamības, pieejamības, blīvuma, dažādības un mezglainības - vērtējums ir zems
- Novērojamas pozitīvas izmaiņas gan plānošanā, gan pārvaldībā

GALVENIE PRIEKŠLIKUMI

- Izmaiņas valsts līmeņa uzstādījumos / apdzīvojuma politikās
- Būtiski stiprināma Rīgas plānošanas reģiona loma
- Rīga un Pierīga jāplāno kopā, sadarbībā jāizstrādā Rīgas/Pierīgas stratēģija
- Jāīsteno ciemu un apkaimju plānošana līdzdalības procesā, ievērtējot dzīvojamās vides kvalitātes
- Urbānās izplešanās pārvaldībai ir nepieciešama saskaņota pasākumu koordinācija visos oficiālajos plānošanas līmeņos un apkaimju līmenī - izpēte, plānošana un sinerģiskas rīcības

PALDIES PAR IZMANĪBU!

